

DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.44>

УДК 378.14

ТЕТЯНА ЗУБЕХІНА

Академія рекреаційних технологій і права,

м.Луцьк, Україна

tatius88@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9929-4405>

ВОЛОДИМИР ТЕРЛЕЦЬКИЙ

Академія рекреаційних технологій і права,

м.Луцьк, Україна

filipter@rambler.ru, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4585-6617>

НАТАЛІЯ ОЛЬХОВА-МАРЧУК

Академія рекреаційних технологій і права,

м.Луцьк, Україна

sirius_2010@inbox.ru, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7656-6666>

ВОЛОДИМИР КУШНІР

Академія рекреаційних технологій і права,

м.Луцьк, Україна

kushavv@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1425-1025>

ТУРИСТИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано проблеми та перспективи розвитку туристичної освіти в Україні. Встановлено, що рівень соціально-культурного розвитку будь-якої країни безпосередньо залежить від рівня розвитку туристичної галузі та відповідної кваліфікації кадрових ресурсів.

З'ясовано, що сьогодні постає необхідність у підготовці фахівців у сфері туризму, які володіють компетенціями щодо використання новітніх технологій і програмного забезпечення, застосування маркетингових інструментів для просування туристичних продуктів і послуг, володіння комунікативно-психологічними навичками, орієнтування у сучасних трендах розвитку туристичної сфери та ін.

Розглянуто нормативно-правову базу систем туристичної освіти в Україні. Визначено, що наша країна все ще знаходиться на шляху реалізації

ключових чинних законів і нормативних актів, що спрямовані на європеїзацію освіти, зокрема туристичної освіти.

Досліджено вплив пандемії COVID-19 на систему освіти, зокрема у сфері туризму. Зроблено висновок, що наявність системи освіти і навчання, придатної для епохи цифрових технологій, є дуже важливою в сучасних умовах.

Встановлено, що майбутні фахівці у сфері туризму не мають достатнього практичного досвіду після закінчення закладів вищої освіти.

Обґрунтовано необхідність використання зарубіжного досвіду підготовки фахівців у сфері туризму, що допоможе вітчизняній туристичній освіті увійти до міжнародної стандартизованої системи.

Окреслено перспективні напрями модернізації вітчизняної системи туристичної освіти в контексті євроінтеграційних процесів, а саме: посилення практичної складової туристичної освіти; коригування навчальних програм із урахуванням світових тенденцій та потреб туристів; міжнародний обмін досвідом і стажування у режимі онлайн.

Ключові слова: туризм; туристична освіта; система освіти; професійна підготовка; фахівець туристичної галузі; практична складова туристичної освіти.

© Тетяна Зубехіна, Володимир Терлецький, Наталія Ольхова-Марчук, Володимир Кушнір, 2021

Вступ. Економічний і соціально-культурний потенціал будь-якої країни нерозривно пов'язаний зі станом туристичної галузі. Важливу роль у цьому відіграє держава, яка має бути зацікавлена як у розвитку туризму як перспективної галузі державного значення, так і у створенні професійної туристичної освіти. У зв'язку з цим завдання вдосконалення організації освітнього процесу у підготовці фахівців сфери туризму, формування їх професійних якостей стає провідним у програмі подальшого розвитку сфери туризму та становленні туристичної освітньо-педагогічної системи.

Результати аналізу сучасних наукових джерел свідчать, що в теорії і практиці туристичної освіти накопичено значний досвід, який може стати основою розвитку системи освіти в туристичній галузі.

Загальні питання становлення та розвитку туристичної освіти вивчали такі зарубіжні науковці, як Т. Баум, П. Гамбл, Ф. Гоу, В. Лапаж, К. Патлоу,

А. Поллок, Д. Річі, М. Хайвуд, Д. Хусс, Е. Шафер, Д. Еванс та ін.; питання забезпечення якості туристичної освіти: Дж. Банк, К. Вітт, Дж. Ніколлс, Р. Хілл.

Теоретичні та практичні аспекти туристичної освіти досліджували такі вітчизняні вчені: Л. Безкоровайна, Н. Бідюк, Н. Бондар, Н. Войнаровська, Г. Черній, Л. Козак, Н. Коніщева, І. Кухта, В. Лозовецька, Н. Машика, Х. Плецан, Т. Сокол, К. Трофімук, І. Філоненко, Г. Цехмістрова та ін.

Зважаючи на те, що туристична галузь в Україні знаходиться у стані формування, відповідно й туристична освіта потребує оновлення та модернізації, актуальним є дослідження проблем і перспектив розвитку туристичної освіти в Україні.

Мета дослідження полягає у виявленні проблем і перспектив розвитку туристичної освіти в Україні.

Методологія. Для розв'язання завдань наукового дослідження застосовано такі методи: теоретичне узагальнення; аналіз і синтез; порівняльний аналіз, що дало змогу висвітлити особливості зарубіжної та вітчизняної системи підготовки фахівців сфери туризму у порівняльному аспекті, а також визначити перспективи туристичної освіти в Україні, зважаючи на світовий досвід.

Результати дослідження. Туризм і туристична освіта є рівнозначними складовими комплексної економічної системи. Основна умова розвитку туристичного ринку – наявність фахівців, які володіють компетенціями щодо використання специфічних технологій і програмного забезпечення, застосування маркетингових інструментів для просування туристичних продуктів і послуг, володіння комунікативно-психологічними навичками, орієнтування у сучасних трендах розвитку туристичної сфери тощо. Як підкреслює Т. Баум, майбутні фахівці сфери туризму повинні

володіти різноманітними навичками, що дозволяють їм бути творчими, гнучкими та адаптивними (Baum, 1990).

У процесі визначення проблем і перспектив туристичної освіти у нашій країні вважаємо за потрібне розглянути нормативно-правову базу систем туристичної освіти в Україні. Основою нормативно-правової бази регулювання вищої туристичної освіти є Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.), «Про Туризм» (1995 р.); указу Президента України «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013); «Стандарті вищої освіти України: бакалаврський рівень, галузь знань «Сфера обслуговування», спеціальність 242 «Туризм»» (2018) та ін.

Успішна реалізація стратегічного курсу України на європейську інтеграцію неможлива без реформування сфери туризму. Зауважимо, наша країна все ще знаходиться на шляху реалізації ключових чинних законів і нормативних актів, що спрямовані на європеїзацію освіти, зокрема туристичної освіти.

Уся система професійної підготовки фахівців із туризму в Україні складається із трьох рівнів:

1) вищий (інституційно-управлінський) рівень – підготовка менеджерів, які визначають напрями і завдання роботи, стратегію, тактику галузі, окремого підприємства (туристичний менеджер, менеджер готелю, менеджер маркетингової діяльності в туризмі та ін.). Спеціалізована підготовка персоналу такого рівня проводиться у провідних закладах освіти (університетах, школах туризму, установах підвищення кваліфікації) за програмами освітнього ступеня «бакалавр» і «магістр»;

2) середній рівень (управлінсько-технологічний), що охоплює персонал, що забезпечує технологічну послідовність обслуговування, погоджує взаємодію з іншими технологічними ланками (туристичний агент, менеджер із резервування місць та ін.). Цей рівень забезпечують вищі

і середні спеціальні заклади, освіти коледжі, ліцеї, які готують фахівців із менеджменту певних технологічних процесів бакалаврського рівня;

3) початковий рівень (технологічно-виконавчий), який представлений персоналом, що виконує конкретні завдання і забезпечує задоволення окремих потреб туриста чи реалізацію окремого виду обслуговування. Цей рівень забезпечують заклади освіти широкого профілю та спеціалізації (центри, школи, курси, училища), що готують працівників масових професій (Самохвал, 2020, с. 421–422).

Система освіти у сфері туризму в Україні тільки формується. Поряд із поширеними формами туристичної діяльності (туроператорська, турагентська та обслуговування туристів під час подорожей) в останні роки з'явилися супутні напрямки туристичної діяльності, що пов'язані з організацією подорожей, розробкою програм регіонального розвитку туризму, формуванням нових туристичних продуктів і просування їх як на українському, так і на міжнародному ринках (Романова, 2018, с. 424). Зауважимо, що сьогодні спостерігається суттєве порушення балансу в туристичних потоках на користь виїзду за кордон, ніж розвитку в'їзного і внутрішнього туризму.

У європейських країнах поступово склалися так звані бінарні системи вищої туристичної освіти, де поряд з університетським сектором функціонують спеціалізовані заклади. Так, у Європі бінарну систему вищої туристичної освіти мають такі країни, як Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ірландія, Нідерланди, Норвегія, Німеччина, Франція, Швейцарія та ін.

Унітарна система вищої туристичної освіти, до складу якої входять переважно університети функціонує у таких країнах, як Італія, Іспанія, Фінляндія, Швеція.

Таким чином, до структури безперервної туристичної освіти у зарубіжних країнах входять професійні школи, коледжі, інститути,

університети, менеджерські курси управління гостинністю і туризмом при університетах (Ткач, 2016, с. 104-105). Із вищезазначеного можна зробити висновок, що система підготовки фахівців із туристичної діяльності в Україні за своєю структурою відповідає міжнародним нормам.

У сучасних умовах розвитку суспільства існує необхідність модернізації туристичної освіти в Україні, що викликана економічними та освітніми процесами, зокрема впливом глобалізації на формування нових тенденцій розвитку національного ринку туристичних послуг і потребою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної системи туристичної освіти на європейському ринку освітніх послуг.

На думку А. Романової, В. Жидок і Т. Забаштанської, ключовими особливостями сучасної освіти в галузі туризму повинні виступати:

- надання свободи у виборі освітніх траєкторій відповідно до власних запитів особистості та можливостей працевлаштування на ринку праці;

- урахування потреб ринку праці та туристичного ринку – замовників професійних туристичних кадрів, забезпечення свободи діяльності освітніх установ для формування оригінальних і різноманітних освітніх програм, у тому числі, регіональних (Романова, 2018, с 423).

Професійна підготовка майбутнього фахівця сфери туризму вимагає досягнення органічної єдності теорії і практики. Варто зазначити, що низький рівень співробітництва між закладами професійної туристичної освіти та підприємствами не дає можливості для становлення високоякісного не лише теоретичного, а й практичного аспекту освіти.

Недостатній рівень практичних навичок гальмує розвиток туристичної сфери, оскільки підприємствам необхідно проводити навчання працівників вже на робочому місці, втрачаючи не лише час, а й кошти. Заклади вищої освіти зацікавлені в тому, щоб їхні випускники були конкурентоспроможними на ринку праці, оскільки це є показником якості

підготовки окремого закладу та вагомою підставою для майбутнього співробітництва між підприємством-роботодавцем та закладом освіти.

Важливе значення для здобуття досвіду у туристичній сфері має можливість майбутніх фахівців проходити практику за кордоном. Це дає можливість отримати професійні навички і безпосередньо після закінчення закладу освіти продемонструвати роботодавцеві не тільки теоретичні знання, а й знання специфіки роботи (Ткач, 2016, с. 106–107).

Пандемія COVID-19 у 2020 році значно вплинула на систему освіти, зокрема у сфері туризму. Незважаючи на негативний вплив, ця ситуація допомогла розкрити можливості альтернативних методів навчання. Викладачі почали шукати численні стратегії активного навчання для залучення та задоволення студентів у віртуальному форматі; розроблено індивідуальні віртуальні стажування. Студенти прийняли новий спосіб навчання, зокрема заняття Zoom, онлайн-обговорення та віртуальні групові проекти (Park & Jones, 2021).

Хоча вчені загалом погоджуються із потенціалом та перевагами онлайн-навчання, його застосування у туристичній освіті перебуває на початковому етапі. Багато закладів, які готують майбутніх фахівців сфери туризму, все ще адаптуються до онлайн-середовища та експериментують із різними онлайн-програмами та курсами (Sigala, 2002).

На думку М. Сігала і Т. Баума, використання сучасних технологій і розвиток інформаційної грамотності та навичок управління знаннями є основними проблемами, які заклади освіти повинні розглянути у майбутньому (Sigala, 2003).

Цифровізація проголошена пріоритетним напрямком розвитку європейської вищої туристичної освіти (European Union, 2020). Пандемія продемонструвала, що наявність системи освіти та навчання, придатної для епохи цифрових технологій, є дуже важливою.

Особливістю сучасної системи вищої освіти в Україні є орієнтація на світовий досвід щодо підготовки фахівців у сфері туризму. З огляду на те, що організація туристичної діяльності немає сенсу без розуміння глобальної ситуації в туристичній індустрії, вивчення зарубіжного досвіду освіти і практики є дуже важливим.

Майбутні фахівці сфери туризму повинні бути прогресивними, використовувати сучасні методи обслуговування, креативність, але на практиці цього, як правило, не відбувається. На нашу думку, основна проблема полягає у відірваності освітнього процесу від сучасних методів роботи готелів, ресторанів і туристичних фірм. Процес навчання значно відстає від сучасного світового досвіду. Досвід підготовки кадрів сфери туризму у країнах Західної Європи та Північної Америки набагато більший, ніж у країнах Східної Європи.

Зміни у системі освіти у сфері туризму, спричинені пандемією COVID-19, торкнулися багатьох аспектів освітнього середовища, зокрема програм студентського стажування. Пандемія вплинула не лише на значне скорочення кількості доступних студентських практик, але і на формат стажування. Віртуальне стажування дозволяє студентам отримувати досвід роботи з віддаленого місця, як правило, працюючи вдома, а не на фізичному робочому місці. Варто зауважити, що до пандемії COVID-19 віртуальне чи дистанційне стажування не було дозволене студентам, оскільки вони не сприймали високоякісний досвід стажування (Park, 2021).

Як зауважують М. Парк і Т. Джонс, у майбутньому віртуальне стажування може бути вдосконалено та використано для практичної підготовки майбутніх фахівців туристичної сфери (Park, 2021).

На думку М. Далрімпл і К. Долан, віртуальне стажування може стати частиною «нового нормального» у світі після пандемії, де панує безконтактне управління (Dalrymple, 2020).

Проблема удосконалення системи вищої туристичної освіти зумовлена сучасними вимогами, які висуваються до фахівців із туризму роботодавцями, споживачами туристичних послуг, конкуренцією на ринку праці, який стає все більш вимогливим до фахівців із туризму, навчання яких має забезпечувати високий рівень їх теоретичної та практичної підготовки, готовність до здійснення професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

На нашу думку, однією із основних проблем вищої туристичної освіти в Україні є відірваність теоретичної бази від практичної діяльності, низька взаємодія освітніх установ та підприємств туристичної галузі. Здобувачі вищої освіти, насамперед, прагнуть оволодіти практичними навичками у туристичній діяльності.

Низький рівень співробітництва між закладами освіти, які готують фахівців сфери туризму та підприємствами не дає можливості становлення не лише високоякісної теоретичної, а і практичної сторони освіти. Недостатність практичних навичок випускників гальмує розвиток туристичної сфери, оскільки підприємствам необхідно проводити навчання співробітників вже на робочому місці, витрачаючи на це час і кошти.

Ще однією проблемою сучасної освіти у сфері туризму є відсутність у викладачів власного практичного досвіду у сфері туризму, що призводить до відірваності теорії від практики. Як наслідок, майбутні фахівці, володіючи лише теоретичними знаннями, не можуть застосувати їх на практиці, що призводить до проблем у майбутній професійній діяльності.

Туризм є тією сферою, яка має властивість постійно розвиватися та вдосконалюватись. Відповідно, повинна розвиватись і туристична освіта. Розглянемо перспективи розвитку туристичної освіти в Україні в контексті євроінтеграційних процесів.

1. Посилення практичної складової туристичної освіти. Студент повинен мати можливість набувати практичних навичок. Для цього слід

налагодити тісне співробітництво між закладами освіти, які готують фахівців сфери туризму, та підприємствами.

2. Коригування навчальних програм із урахуванням світових тенденцій та потреб туристів. Як стверджує О. Ткач, «в усьому світі в підготовці кадрів для туріндустрії пріоритетну увагу звертають на дисципліни, пов'язані з психологією спілкування, психологією впливу, менеджментом і економікою турорганізацій» (Ткач, 2016, с. 104). Погоджуємось, що саме на цих дисциплінах потрібно робити більший акцент при підготовці майбутніх фахівців сфери туризму.

Вважаємо, що у сучасних умовах інформатизації суспільства цифрова компетентність є невід'ємною для фахівця сфери туризму. Він повинен володіти навичками комунікації зі споживачами мовою соцмереж, вести відповідні сторінки та формувати актуальний і цікавий контент.

Очевидно, що це додаткова складова до теоретичних знань та умінь, які студент здобуває у закладі вищої освіти. Однак, це значно розширює можливості туристичної сфери та дозволяє популяризувати її.

3. Міжнародний обмін досвідом і стажування у режимі онлайн. На нашу думку, в майбутньому формат традиційного стажування зазнає кардинальних змін. Віртуальне стажування буде досить поширеним способом отримання практичного міжнародного досвіду для майбутніх фахівців туристичної сфери.

Висновки. Основними передумовами розвитку туризму є формування дієвої системи підготовки фахівців туристичного профілю. Методологічна основа побудови якісної системи фахової освіти у галузі туризму повинна враховувати національні, європейські та світові тенденції розвитку, структурні зміни у ринковій економіці та соціальній політиці держави.

Встановлено, що сучасна туристична освіта повинна робити акцент на практичній підготовці фахівців і відповідати вимогам епохи цифрових

технологій. Однак, можемо стверджувати, що Україна лише розпочинає рухатися у цьому напрямку.

Перспективи подальших досліджень. Дослідження може бути основою подальших розробок, що будуть спрямовані на вивчення проблеми цифровізації туристичної освіти в Україні відповідно до світових стандартів. Зокрема, окрему увагу необхідно приділити проблемі формування цифрової компетентності майбутніх фахівців сфери туризму в умовах діджиталізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Романова А. А., Жидок В. В., Забаштанська Т. В. Адаптація фахової освіти у сфері туризму до вимог туристичного ринку України. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2018. № 15. С. 421–431. DOI: 10.20535/2307-5651.15.2018.135912.
- Самохвал О. О. Тенденції розвитку туристичної освіти у вищих навчальних закладах німецькомовних країн Західної Європи. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. дис.... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Вінниця. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. 2020. 658 с.
- Ткач В. О. Сучасна система освіти в туристичній індустрії. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Том 1. № 3. С. 102–108.
- Baum, T. (1990). Competencies for Hotel Management: Industry Expectations of Education, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 2, 4, 13-16. <https://doi.org/10.1108/09596119010135190>.
- Dalrymple, M., Dolan, K. (2020). *Beyond contactless operations: Human-centered customer experience*. McKinsey & Company. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/operations/our->

[insigh...f82161&hctky=11278142&hdpid=1c8daa56-26af-4894-a7a1-f27e12476532.](#)

European Union (2020). European Union Digital Education Action Plan 2021–2027 Resetting education and training for the digital age. Brussels, 30.9.2020 COM(2020) 624 final.

Park, M. & Jones, T. (2021). Going Virtual: The Effect of COVID-19 on Internships in Tourism, Events and Hospitality Education, *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 33: 3, 176–193. DOI: [10.1080/10963758.2021.1907198.](#)

Sigala, M., Baum, T. (2003). Trends and issues in tourism and hospitality higher education: Visioning the future, 4, 367-376. DOI: [10.1177/146735840300400409.](#)

Sigala, M. (2002). The evolution of internet pedagogy: Benefits for tourism and hospitality education. *The Journal of Hospitality Leisure Sport and Tourism*, 1(1), 2, 29-45. DOI: [10.3794/johlste.12.4](#)

REFERENCES

Romanova, A. A., Zhydok, V. V., Zabashtansjka, T. V. (2018). Adaptacija fakhovoji osvity u sferi turyzmu do vymogh turystychnogho rynku Ukrainy [Adaptation of professional education in the field of tourism to the requirements of the tourist market of Ukraine]. *Ekonomichnyj visnyk Nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu Ukrainy «Kyjivsjkyj politekhnichnyj instytut»*, no. 15, pp. 421-431. DOI: [10.20535/2307-5651.15.2018.135912.](#)

Samokhval, O. O. (2020). Tendenciji rozvytku turystychnoji osvity u vyshhykh navchaljnykh zakladakh nimecjkomovnykh krajin Zakhidnoji Jevropy [Trends in the development of tourism education in higher education institutions in German-speaking countries of Western Europe]. *Kvalifikacijna naukova pracja na pravakh rukopysu. dys.... d-ra ped. nauk*

: 13.00.01 / Vinnycja. Vinnycjkyj derzhavnyj pedagoghichnyj universytet imeni Mykhajla Kocjubynsjkogho.

Tkach, V. O. (2016). Suchasna systema osvity v turystychnij industriji [Modern education system in the tourism industry]. *Ukrajinsjkyj zhurnal prykladnoji ekonomiky*, T. 1. no 3.102-108.

Baum, T. (1990) Competencies for Hotel Management: Industry Expectations of Education, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, vol. 2, no. 4, 13-16. <https://doi.org/10.1108/09596119010135190>.

Dalrymple, M., Dolan, K. (2020). Beyond contactless operations: Human-centered customer experience. McKinsey & Company. <https://www.mckinsey.com/business-functions/operations/our-insigh...f82161&hctky=11278142&hdpid=1c8daa56-26af-4894-a7a1-f27e12476532>.

European Union (2020). European Union Digital Education Action Plan 2021–2027 Resetting education and training for the digital age. Brussels, 30.9.2020 COM(2020) 624 final.

Park, M. & Jones, T. (2021). Going Virtual: The Effect of COVID-19 on Internships in Tourism, Events and Hospitality Education, *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 33: 3. 176-193. DOI: 10.1080/10963758.2021.1907198.

Sigala, M., Baum, T. (2003). Trends and issues in tourism and hospitality higher education: Visioning the future, no. 4, 367-376. DOI:10.1177/146735840300400409.

Sigala, M. (2002). The evolution of internet pedagogy: Benefits for tourism and hospitality education. *The Journal of Hospitality Leisure Sport and Tourism*, vol. 1(1), no. 2, 29-45. DOI:10.3794/johlste.12.4

TETIANA ZUBEKHINA,

Academy of Recreational Technologies and Law,
Lutsk, Ukraine,

tatius88@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9929-4405>

VOLODYMYR TERLETSKY,

Academy of Recreational Technologies and Law,
Lutsk, Ukraine,

filipter@rambler.ru, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4585-6617>

NATALIA OLHOVA-MARCHUK,

Academy of Recreational Technologies and Law,
Lutsk, Ukraine

sirius_2010@inbox.ru, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7656-6666>

VOLODYMYR KUSHNIR,

Academy of Recreational Technologies and Law,
Lutsk, Ukraine

kushavv@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1425-1025>

**PROBLEMS AND PROSPECTS OF TOURISM EDUCATION
DEVELOPMENT IN UKRAINE**

The article analyzes the problems and prospects of tourism education in Ukraine. It is established that the level of socio-cultural development of any country directly depends on the level of development of the tourism industry and the relevant qualifications of human resources.

It was found that today there is a need to train professionals in the field of tourism, who have competencies in the use of new technologies and software, marketing tools to promote tourism products and services, communication and psychological skills, orientation in modern trends in tourism and etc.

The normative-legal base of tourism education systems in Ukraine is considered. It is determined that our country is still on the way to implementing key existing laws and regulations aimed at the Europeanization of education, including tourism education.

The impact of the COVID-19 pandemic on the education system, in particular in the field of tourism, has been studied. It is concluded that the availability of an education and training system suitable for the digital age is very important in modern conditions.

It is established that future specialists in the field of tourism do not have sufficient practical experience after graduating from higher education

institutions. It is concluded that their practical training plays an important role in the training of future highly qualified employees.

The necessity of using foreign experience in training specialists in the field of tourism, which will help domestic tourism education to enter the international standardized system, is substantiated.

Perspective directions of modernization of the domestic system of tourist education in the context of European integration processes are outlined, namely: strengthening of the practical component of tourist education, providing access to foreign internships; adjustment of educational programs taking into account world trends and needs of tourists; stimulating students and teachers to international exchange of experience and internships, etc.

Key words: *tourism, tourist education; education system; professional training; tourism specialist.*

ТАТЬЯНА ЗУБЕХИНА,

Академия рекреационных технологий и права,

г.Луцк, Украина

tatius88@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9929-4405>

ВЛАДИМИР ТЕРЛЕЦКИЙ,

Академия рекреационных технологий и права,

г.Луцк, Украина

filipter@rambler.ru, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4585-6617>

НАТАЛИЯ ОЛЬХОВА-МАРЧУК,

Академия рекреационных технологий и права,

г.Луцк, Украина

sirius_2010@inbox.ru, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7656-6666>

ВЛАДИМИР КУШНИР ,

Академия рекреационных технологий и права,

г.Луцк, Украина

kushavv@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1425-1025>

**РАЗВИТИЕ ТУРИСТИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В
УКРАИНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

В статье проанализированы проблемы и перспективы развития туристического образования в Украине. Установлено, что уровень социально-культурного развития любой страны напрямую зависит от

уровня развития туристической отрасли и соответствующей квалификации кадровых ресурсов.

Выяснено, что сегодня возникает необходимость в подготовке специалистов в сфере туризма, которые обладают компетенциями по использованию новейших технологий и программного обеспечения, применения маркетинговых инструментов для продвижения туристических продуктов и услуг, владение коммуникативно-психологическими навыками, ориентирования в современных трендах развития туристической сферы и др.

Рассмотрена нормативно-правовая база системы туристического образования в Украине. Определено, что наша страна все еще находится на пути реализации ключевых действующих законов и нормативных актов, направленных на европеизацию образования, в частности туристического образования.

Исследовано влияние пандемии COVID-19 на систему образования, в частности в сфере туризма. Сделан вывод, что наличие системы образования и обучения, пригодной для эпохи цифровых технологий, очень важно в современных условиях.

Установлено, что будущие специалисты в сфере туризма не имеют достаточного практического опыта по окончании высших учебных заведений. Сделан вывод, что большую роль в подготовке будущих высококвалифицированных работников играет их практическая подготовка.

Обоснована необходимость использования зарубежного опыта подготовки специалистов в сфере туризма, что поможет отечественному туристическому образованию войти в международную стандартизированную систему.

Определены перспективные направления модернизации отечественной системы туристического образования в контексте евроинтеграционных процессов, а именно: усиление практической составляющей туристического образования, обеспечивая доступ к зарубежной стажировки; корректировка учебных программ с учетом мировых тенденций и потребностей туристов; стимулирование студентов и педагогов к международному обмену опытом и стажировки и др.

Ключевые слова: туризм туристическое образование; система образования; профессиональная подготовка; специалист туристической отрасли.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2021

Прийнято до друку 25.11.2021